

Pere Massagué i Colom

PERE MASSAGUÉ I COLOM, TERRISSAIRE D'OFICI, ESCULTOR D'AFICIÓ

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ

El segle XIX dóna a Igualada un conjunt important d'artistes plàstics, alguns poc estudiats i d'altres oblidats.¹ Un d'aquests autors, pràcticament ignorat, és Pere Massagué² i Colom, terrissaire d'ofici i escultor retratista. Se sap de la seva existència per un article que va sortir a “El Igualadino” el setembre de 1893.³

LA IGUALADA DEL XIX

Com la majoria de poblacions, a Igualada durant el segle XIX es produeixen un seguit de canvis: econòmics, demogràfics, urbanístics, etc. que transformaran la seva fisonomia. La ciutat, tot i les conseqüències de la guerra del francès —que havia comportat el trencament de la marxa ascendent de la indústria—, va recuperar el ritme de funcionament amb l'afermament de la indústria tèxtil cotonera com a activitat hegemònica i la desaparició de molts oficis medievals.⁴

La demografia fa un salt i es passa dels 6.494 habitants de finals del segle XVIII (1797) als 14.000 de l'any 1857.⁵ Com a conseqüència d'aquest creixement demogràfic, hi ha uns replantejaments urbanístics i de serveis per adaptar-se a les noves necessitats. És d'aquesta època el pla Pere Serra (1834), que ordena la ciutat més enllà del nucli medieval i projecta l'actual passeig de Verdaguer.⁶ Uns anys més tard (1846), i seguint una Reial Ordre que ordenava la creació de “plànols geomètrics” de les ciutats, l'Ajuntament encarrega a l'arquitecte reusenc Sebastià Cabot el que serà el primer Pla d'Eixample d'Igualada. El Pla Cabot és coetani amb les inquietuds que hi havia a Barcelona per fer també un pla d'eixample i coincideix amb els articles que va escriure Rovira i Trias —arquitecte de l'edifici de l'ajuntament d'Igualada— per ordenar el lliure creixement de Barcelona.⁷

També del segle XIX són la construcció d'un cementiri als afores de la vila, la portada d'aigües de l'Espelt, la construcció del Passeig de les Cabres, el nou hospital situat en l'antic convent dels caputxins al passeig, la fàbrica del Gas i la font de la plaça del Rei. Pel que fa a les comunicacions,

1. Actualment, Lídia Català està treballant en una tesi doctoral sobre l'escultor igualadí Josep Campeny i Santamaria.

2. La família Massagué ha fet servir el seu cognom amb dues accepcions: Massaguer – Massagué. En aquest treball utilitzo la segona, ja que l'empresa familiar, en l'època de Pere Massagué i Colom, s'anomenava “Alfareria de Pedro Massagué”.

3. F. Martí Brech, es tracta de “Barro y Arte”, a “El Igualadino” núm. 20 (Igualada, 17 de setembre de 1893, any I).

5. *Idem*, p. 123.

6. Joan Mercader, *La ciutat d'Igualada*. Barcelona: Editorial Barcino, 1953, p. 68.

7. *Història de l'Art Català. Del neoclassicisme a la restauració 1808-1888*, volum VI. Barcelona: Edicions 62, 1983, p. 78-79.

trobem el gran esforç que es va fer per tenir una línia de tren que connectés amb Barcelona.

Socialment és també una època de canvis. Es creen l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera i el Cercle Mercantil Industrial i Agrícola. Tornen els escolapis i obren un col·legi les escolàpies, es construeix el Teatre Principal, té lloc la primera vaga de teixidores (1881).

A meitat de segle, surt el primer setmanari, "El Eco de Igualada", i fins al 1893 trobem un total de vint-i-dues publicacions periòdiques de totes les tendències i maneres de pensar que ens deixen entreveure la vitalitat social de la ciutat.⁸

És en aquest marc d'una societat canviant que hem de situar les manifestacions artístiques i els seus autors. Uns marxen d'Igualada,⁹ estudien i fixen la seva residència a Barcelona, i sols tornen a Igualada en ocasions puntuals i esporàdiques, aportant en aquella acció concreta els coneixements apresos directament en el focus innovador i creatiu.¹⁰ Altres, com és el cas de Pere Massagué i Colom, treballen a la ciutat, i la seva obra artística és més un producte fet en moments d'oci que una manera de guanyar-se la vida.

PERE MASSAGUÉ I COLOM

Era el primer fill i l'hereu de Pere Massagué i Balasch, terrisser que s'havia establert a Igualada l'any 1833. Va néixer el 14 d'agost de 1835.¹¹

8. Maria Teresa Miret Solé, *La premsa a Igualada, 1808?-1982*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1983, vol. 1.

9. Entre aquests podem citar Celdoni Guixà (escultor), Pere Valls (escenògraf), Frederic Trias (pintor), Josep Campeny i Santamaria (escultor) i Gaspar Camps (pintor).

10. Podem citar Celdoni Guixà amb el projecte de la porta del nou cementiri, Pere Valls amb els decorats que dona a l'Ateneu i Gaspar Camps amb la *Història d'Igualada* o l'estendard de l'Orfeó del Noya.

11. Arxiu Interparroquial d'Igualada. Llibre de Baptismes, 1832-1838 – Registre 338 (1835).

Pels voltants dels anys seixanta es va casar amb Raimunda Esteve i Camps. Té el primer fill, Francesc, l'any 1865, quan tenia 30 anys. D'aquest matrimoni neixen quatre fill més: Pere (1868), Ignàsia (1871), Josep (1874) i Antoni (1878).

Per les poques dades que tenim de la seva vida podem deduir que va ser una persona implicada en la societat igualadina. Ateneista actiu, va formar part l'any 1877 de la comissió per reconstruir l'edifici de l'Ateneu després de la desfeta de la guerra dels carlins. Segons explica Salvador Riba,¹² Pere Massagué i Colom va cedir a crèdit els totxos per poder construir l'edifici.

L'any 1881 pren possessió com a regidor de l'Ajuntament, i forma part de la comissió de "Polícia Urbana y Ornato Públicas y Privadas" i de la "Junta de Amillaramiento";¹³ l'any 1889 cessa com a regidor.¹⁴

També sabem que va assistir a les reunions per activar el projecte de línia de tren, primer entre Igualada i Sant Sadurn d'Anoia i més tard entre Igualada i Martorell.¹⁵

Al final de la seva vida, l'any 1905, s'ha traslladat a viure al carrer de la Soledat, 30, amb el seu segon fill, Pere Massagué i Esteve, adober. Mor el 1910.

PERE MASSAGUÉ I BALASCH

Pare de Pere Massagué i Colom, és el fundador de la nissaga dels Massagué a Igualada. Arriba a la ciutat, oriünd de Santa Creu d'Olorda¹⁶. La

12. Salvador Riba i Gumà, *L'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera 1863-1936*. Igualada: Ateneu Igualadí, 1988, p. 47.

13. Arxiu Històric Comarcal d'Igualada. Llibre d'actes del 1881.

14. AHCI. Llibre d'actes 1889.

15. AHCI. Llibre d'actes 1881.

16. Santa Creu d'Olorda era una població, situada entre Molins de Rei i Sant Cugat del Vallès, que en el segle XIX formà un municipi. Aquest fou dissolt l'any 1916 i repartit entre els de Sarrià (agregat més tard a Barcelona) i Sant Feliu de Llobregat i Molins de Rei.

primera notícia que en tenim és el cens que fa el 23 de març de 1833,¹⁷ per adquirir la casa i el terreny on instal·larà el taller al carrer de la Soledat, 108. El 6 de juny de 1833 es casa amb Francesca Colom i Tomàs.¹⁸

De professió gerrer,¹⁹ quan va arribar a Igualada tenia 25 anys, era solter i orfe, fill de pare pagès. Francesca Colom i Tomàs tenia 17 anys, era soltera, el seu pare era un pagès del Bruc i la seva mare era d'Òdena.

Entre els anys 1833 i 1875, Pere Massagué i Balasch va ampliar el seu patrimoni adquirint 3 cases, 4 finques rústiques i 2 censos, i va efectuar tres pres- tecs dels quals obtingué dues cases a Igualada i un mas a Castellolí.²⁰ Tota aquesta activitat ens deixa entreveure el caràcter emprenedor d'aquest personatge i el bon funcionament de la seva indústria.

De Pere Massagué i Balasch i de Francesca Colom i Tomàs en van néixer quatre fills: Pere (1835), Ignàsia (1851), Eudald (1853) i Manuel (1855). Va morir l'any 1880.²¹

L'“ALFARERÍA DE PEDRO MASSAGUÉ”

L'“Alfarería de Pedro Massagué”, fundada per Pere Massagué i Balasch, la trobem instal·lada ja

l'any 1849,²² al carrer de la Soledat, 108 (avui avinguda de Caresmar, 2-8). Aquest taller tenia un forn.²³ En el transcurs de la seva història, aquesta terrisseria va tenir tres propietaris, el mateix Pere Massagué i Balasch fins al 1869, Pere Massagué i Colom, fill seu, a partir de 1870²⁴ fins al 1899²⁵ i Francesc Massagué i Esteve que l'hereta del seu pare, en canvia el nom pel d'“Alfarería Francisco Massaguer Esteve” i la té fins l'any 1929 en què, després d'un llarg plet a causa dels deutes que havia contret, tanca, perd la propietat i marxa a viure a Barcelona.²⁶

L'“Alfarería de Pedro Massagué”, en les matrícules industrials, consta com a “fabricante de Vasijeria” a diferència dels altres gerrers²⁷ de la ciutat, que reben el nom d'“Olleros”.

La producció d'aquesta terrisseria era la normal d'aquella època. Pere Massagué ofería “adorno y mosaico” i “azulejos vidriados”.²⁸ Martí Brech ens descriu la seva producció de la manera següent: “*Vemos por todas partes, modelos de balustradas, rimeros de losetas, mas allá tejas, acullá pedestales para sostener jarrones y macetas, cartelas, modelos de dibujos para adornos propios para la edificación*”.²⁹

Per tant, la terrisseria dels Massagué es pot incloure com un dels nous centres ceràmics instal·lats als voltants de Barcelona durant el segle XIX, en

17. Arxiu particular de Llorenç Farrés. “Escritura de Inventario de los bienes de Pedro Massaguer y Balach firmado por Pedro Massaguer y Colom - Autorizada por D. Francisco Especier y de Parache Notario público del número de la villa de Igualada a 4 de setiembre del Año 1880”.

18. A. I. I. Llibre de matrimonis. 1832-1842, registre 42 (1833).

19. En el registre del casament consta que Pere Massagué és ferrer: cal pensar que és un error de comprensió de l'escrivà, ja que quan inscriuen el seu primer fill, dos anys més tard, consta ja com a gerrer. A. I. I. Llibre de matrimonis. 1832-1842 – Registre 42 (1833) i Llibre de Baptismes. 1832-1838 – Registre 338 (1835).

20. Arxiu particular de Llorenç Farrés. “Escritura de Inventario...”, cit.

21. Arxiu Municipal Administratiu d'Igualada. Llibre d'enterraments, nínxol 293.

22. AHCI. Matrícules Industrials 1849, reg. 4954.

23. AHCI. Matrícules industrials 1868, reg. 4958, 19v.

24. AHCI. Matrícules Industrials 1870-1871, reg. 4968, 12v.

25. AHCI. Matrícules industrials 1898-1899, reg. 4979, 8v. En aquesta matrícula industrial consta l'empresa de Pedro Massagué, però posteriorment va ser ratllada amb llapis i al marge hi ha una B probablement de baixa. Un any més tard, i en la mateixa adreça, hi trobem ubicada l'adoberia del seu fill, Pere Massagué i Esteve.

26. Arxiu particular de Llorenç Farrés. Correspondència entre Artur Servitje Claramunt (procurador), José O. Anguera de Sojo (advocat) i Francesc Massagué i Esteve.

27. En aquest article utilitzo les paraules oller i gerrer com a sinònims de terrisser.

28. AHCI. Lligalls 1887 (presons). Factura d'“Alfarería de Pedro Massagué”.

els quals, juntament amb la terrissa tradicional, es començaren a elaborar materials de construcció —tubs, canonades per a desguassos, balustrades, espiralls, gàrgoles—; de jardineria —testos, copes, jardineres, fonts i brolladors—; i, en un pla arquitectònic i escultòric, les terracotes que decoraven les façanes, els coronaments d'edificis o els jardins que podem admirar en nombroses construccions d'estil neoclàssic, modernista i noucentista, tan àmpliament representats per tot arreu de Catalunya.³⁰

ELS TERRISSERS A IGUALADA

Les referències de terrissers a Igualada són molt vagues. La primera la trobem en la cita que fa Joan Segura quan parla de la plaça i el carrer de les Olles,³¹ tot i que no queda clara la relació entre el nom de l'indret i l'establiment d'ollers a la ciutat.

Flocel Sabaté, quan transcriu el document dels igualadins que van retre jurament d'homenatge als ciutadans de Barcelona el 9 d'agost de 1385,³² dóna el nom de Llorenç Salelles com a teuler. Joan Segura menciona Berenguer Sanz com a escudeller, és a dir, persona que feia escudelles, plats i terrissa, l'any 1409.³³

En els dos recomptes de població citats per Josep M. Torras i Ribé,³⁴ un del segle XV (1462) i l'altre del segle XVI (1553), no trobem cap referència a aquest ofici, ni tampoc no en consta cap en el "Nuevo Apeo" de 1765.³⁵ Ens haurem de situar

30. Emili Sampere, *El llibre dels càntirs (Història, últims cantirers de Catalunya)*. Barcelona, Edicions de Nou Art Thor, 1989, col·lecció La Nostra Terra, 17**).

31. Joan Segura, *Història d'Igualada*, volum 2. Barcelona, Estampa d'Eugeni Subirana, 1908, p. 297-298.

32. Flocel Sabaté, *Igualada, carrer de Barcelona*, a "Revista d'Igualada. Segona Època", Anoia, abril de 2000, núm. 4, p. 20 i 27.

33. Joan Segura, op. cit., p. 151.

34. *Història de les comarques de Catalunya*. Anoia, cit., p. 62.

al segle XIX per trobar testimonis de l'ofici de terrisser a la ciutat. La primera és la terrisseria de Pere Massagué l'any 1849.

Revisant, doncs, les matrícules industrials del segle XIX, a més de la terrisseria de Pere Massagué, trobem, també, les terrisseries següents: des de l'any 1853, les de Pablo Solà i de Jaume Raspall, la primera situada al carrer Nou, 22, i la segona al carrer de l'Argent, 44. Aquesta situació es dóna fins al 1868.³⁶ A partir del 1871 trobem la d'Andrés Coll, situada al Passeig o forasteries del nord, i que sobreviu fins al 1885. José Martí és un altre dels ollers d'aquesta època. La seva terrisseria la trobem a partir del 1874 i perdura fins al 1885. Estava situada al carrer de l'Amnistia, 14.³⁷

Molt probablement es podria establir un paral·lelisme entre la implantació de terrisseries durant aquest segle a Igualada i la seva evolució urbanística, industrial i demogràfica, de la qual hem parlat anteriorment. No és difícil poder establir una relació causa-efecte, més si tenim present que en aquella època, i tal com ja hem dit, s'instal·len molts d'aquests tipus de tallers en ciutats que experimentaven situacions similars. Així, tenim terrisseries a Terrassa, Sabadell, Esplugues de Llobregat o l'Hospitalet de Llobregat.

Durant el segle XX els establiments que localitzem són ja magatzems i indústries dedicats als materials de construcció. Podem parlar de les fàbriques de totxos i teules —Josep Casanovas i Castells (1926) i Jaume Parellada i Montserrat (1928)— i de les de "losetas hidráulicas". Dins aquesta especialitat hi ha la firma Gabarró i Tarrida i també l'"Alfarería de Francisco Massaguer Esteve".³⁸

MATERIALS DECORATIUS I DE CONSTRUCCIÓ DE

35. AHCI. Real Apeo de las casas tierras y personales de la vila de Igualada y su termino echos en el año 1765 – Real Catastro.

36. AHCI. Matrícules Industrials 1868, reg. 4958, 13v.

37. AHCI. Matrícules Industrials 1871-1872, reg. 4960; 1874-1875, reg. 4963; 1884-1885, reg. 4971; 1886-1887, reg.

TERRA CUITA

Les terrisseries que s'establiren a Igualada durant el segle XIX van produir i/o aportar³⁹ diferents peces de complements decoratius i de construcció que avui encara podem veure en diferents edificis de la ciutat.

Dins els elements constructius tenim les balustrades i els colzes de canals.⁴⁰ De balustrades en trobem de dos tipus diferents: unes amb formes esfèriques més estàndard (carrer de l'Amor cantonada amb el de Sant Josep) i unes altres amb formes geomètriques amb dos models diferents (carrer de Sant Magí, 56-58, pati interior de l'edifici de la rambla del General Vives, 21).

Dels colzes de canals, a Igualada n'hi ha encara una modalitat, molt perduda en altres poblacions, que fuig de la simple funcionalitat i hi introdueix decoració. En trobem amb decoració geomètrica (fins fa poc a l'edifici de Cal Pascual, al carrer de Sant Carles); vegetals, tres models (plaça del Pilar, 12, carrer del Clos, 4 i carrer de Santa Anna, 9); i animals, un sol model (carrer de Sant Agustí, 49), amb la representació d'un rat penat amb les ales esteses.⁴¹

Dins els elements decoratius, en citem dos: les làpides de nínxol de cementiri i les esferes de coronament de façana. Les làpides de nínxols (cementiri vell, núms. 39, 220, 658) tenen un mateix esquema, marcat per la col·locació central de les lletres, vorejades d'una decoració amb relleu que pot ser

floral o arquitectònica. A la part inferior hi ha una al·legoria de la mort. Algunes d'aquestes plaques estan pintades de blanc per imitar el marbre. Pel que fa a les esferes que coronen les façanes (carrer de la Soledat, 53), són uns elements dels quals ens en queden poques representacions.⁴²

Per últim, recordar que en moltes cases, avui encara, es conserven torretes per a flors de terra cuita amb decoracions florals i animals.

OBRA DE PERE MASSAGUÉ

Dins el panorama català, Pere Massagué és contemporani de l'escultor Ramon Padró, autor les terres cuites de la façana de la casa Xifré a Barcelona.⁴³ També ho és de Josep Armengol, especialitzat en terracuita patinada com a bronze, tècnica que també utilitza Massagué en tres dels seus busts. De totes maneres, potser amb l'escultor que té més paral·lelismes és amb Aniceto Santigosa Vestralen, ja que aquest havia treballat en les terrissaries barcelonines Fita i Tarré alhora que feia, entre altres, els medallons de terra cuita que encara avui podem veure en el Teatre Principal de la Rambla de Barcelona.⁴⁴

Si hem de situar aquesta obra dins un corrent determinat, per l'època en què estan fets i per les

39. Si diem produir i/o aportar és perquè no hem pogut establir fins a quin punt aquests establiments feien els seus propis mostraris o bé els compraven en altres terrisseries de fora la ciutat.

40. Sols cito una localització, tot i que en podem trobar altres exemplars en altres edificis de la ciutat.

41. D'aquest mateix colze en trobem un altre al carrer de Santa Anna, 18; en aquest hi ha les inicials "JM". Podríem pensar que aquest model va ser fet a la terrisseria de Josep Martí, situada com hem vist al carrer Amnistia, 14, entre 1847 i el 1885.

42. Pel que fa a les làpides de nínxol, i segons testimoni d'Assumpció Massaguer i Soler, néta de Pere Massagué i Colom, a la terrisseria del seu avi se n'hi havien fabricat. Pel que fa a les esferes, en la tanca d'entrada de l'Ateneu Igualadí n'hi havia col·locada una sobre de cada pilar. És lògic que aquestes sí que haguessin sortit de la terrisseria del Massagué, ja que, com hem dit, tots els materials de construcció van ser cedits a crèdit per Pere Massagué, ateneista i impulsor de la construcció de l'actual edifici de l'Ateneu.

43. Judit Subirachs i Burgaya, *L'escultura del segle XIX a Catalunya*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Monserrat, 1994.

44. Alexandre Cirici Pellicer, *La decoración ochocentista catalana en barro cocido*. Anales y Boletín de Museos de Arte de Barcelona. Barcelona, 1944, volum II -2, p. 61-76.

traces de la seva realització, estarien més a prop del realisme que del romanticisme, corrents que a Catalunya fluctuaren entre 1836 i 1875.⁴⁵

El retrat fou un dels gèneres més aptes per a l'aplicació del realisme, car implica representar fidelment personatges històrics o contemporanis determinats, plens de detalls i amb una important similitud amb els models.⁴⁶ Pere Massagué compleix fidelment aquestes idees i retrata personatges famosos, tant d'un àmbit general, Sara Bernhart i Victor Hugo, com d'un àmbit local, el bust del Pare Marià.

Totes aquestes escultures busquen més el detall formal i una semblança dels personatges que el seu retrat psicològic. Utilitza el vestit per donar brillantor a l'obra. En destacarem com a exemples les traces preciosistes (puntes i brodats) en el bust de la Sara Bernhart i l'armilla i les inicials en l'agulla del corbatí del seu autoretrat.

Temàticament, si bé no ens estranya que aquest escultor fes el bust del fundador de l'Ateneu, atesa la seva implicació amb l'entitat, sí que és realment curiosa la realització dels busts de Sara Bernhart i de Victor Hugo. L'elecció d'aquests dos personatges s'ha de buscar també en la mateixa implicació, ja que aquesta entitat, l'Ateneu, tenia en el teatre un dels àmbits recreatius primordials dels socis.⁴⁷ L'autor fa el bust de la Sara Bernhart un any després de la seva estada a Barcelona, mentre que Victor Hugo és un dels autors més representats per Sara Bernhart, nou anys després de la mort de l'escriptor.

Pere Massagué se'ns revela, doncs, com un ciutadà vinculat i compromès dins la Igualada de la seva època, però alhora com un personatge que estava molt atent al que passava també a la capital, fet que, a la seva època, tenia tant de mèrit com

de dificultat.

CATÀLEG DE LES OBRES DE PERE MASSAGUÉ I COLOM

Actualment tenim identificats cinc busts i dues columnes:⁴⁸

BUSTS

Sara Bernhart (1885). Terra cuita patinada. 68 x 55 x 25. Signat: P 1885. Museu Comarcal de l'Anoia. Número inventari 12960.

Pare Marià (1892)⁴⁹ Terra cuita patinada. 61 x 45 x 21. Signat P. Massaguer (lateral), Abril 1892 (lateral). Col·lecció Crespo-Albín.

Victor Hugo (1892). Terra cuita patinada. 60 x 47 x 26. Signat: P 1892. Museu Comarcal de l'Anoia. Número inventari 12928.

Pere Massagué (Autorretrat). 1893. Terra cuita. 67 x 57 x 32. Inscripcions: al cantó dret "año 1893", al darrere "edad 58 años". Signat en el botó del corbatí amb les inicials PM sobreposades. Col·lecció familiar.

Raimunda Esteve (1893). Terra cuita. Inscripcions: al cantó esquerre "año 1893", amb un dibuix d'un àngel; al darrere, "A 58 años". Col·lecció familiar.

COLUMNES

48. F. Martí i Bech explica en el seu article que ell va poder veure una escultura anomenada "El Mareo", la medalla que l'Ateneu va fer per commemorar l'arribada del tren a Igualada i quatre estàtues que representaven les quatre estacions. També podem citar com a obra seva, o sortida del seu taller, la tanca de totxo de l'Ateneu Igualadí que avui encara existeix al carrer dels Esquiladors: recordem que la part més important d'aquesta tanca era al carrer de Sant Pau i que va ser enderrocada en les obres de millora de l'entitat l'any 1995.

49. D'aquest bust en trobem una còpia a l'Ateneu Igualadí datat l'any 1903.

45. *Història de l'Art Català. Del neoclassicisme a la restauració 1808-1888*, cit.

46. Judit Subirachs i Burgaya, *op. cit.*, p. 92-93.

47. Salvador Riba i Gumà, *op. cit.*, p. 189.

Columna 1. Terra cuita patinada. Capitell floral, tronc estriat, i base àtica simplificada amb un sol torn que descansa sobre un plint poligonal. Sobre el fust es repeteix una garlanda floral subjectada per una màscara banyuda amb grans bigotis. 103 x 33 diàmetre de fust. Museu Comarcal de l'Anoia

Columna 2. Terra cuita. Capitell floral, estriat, i base àtica simplificada amb un sol torn que descansa sobre un plint poligonal. Sobre el fust es repeteix una garlanda floral subjectada per una màscara banyuda amb barba. 115 x 33 diàmetre de fust. Col·lecció familiar.

Columna 3. Terra cuita. Capitell floral, fust estriat, i base àtica simplificada amb un sol torn que descansa sobre un plint poligonal. Sobre el fust es repeteix una garlanda floral subjectada per una màscara banyuda amb barba. 115 x 33 diàmetre de fust. Col·lecció familiar.

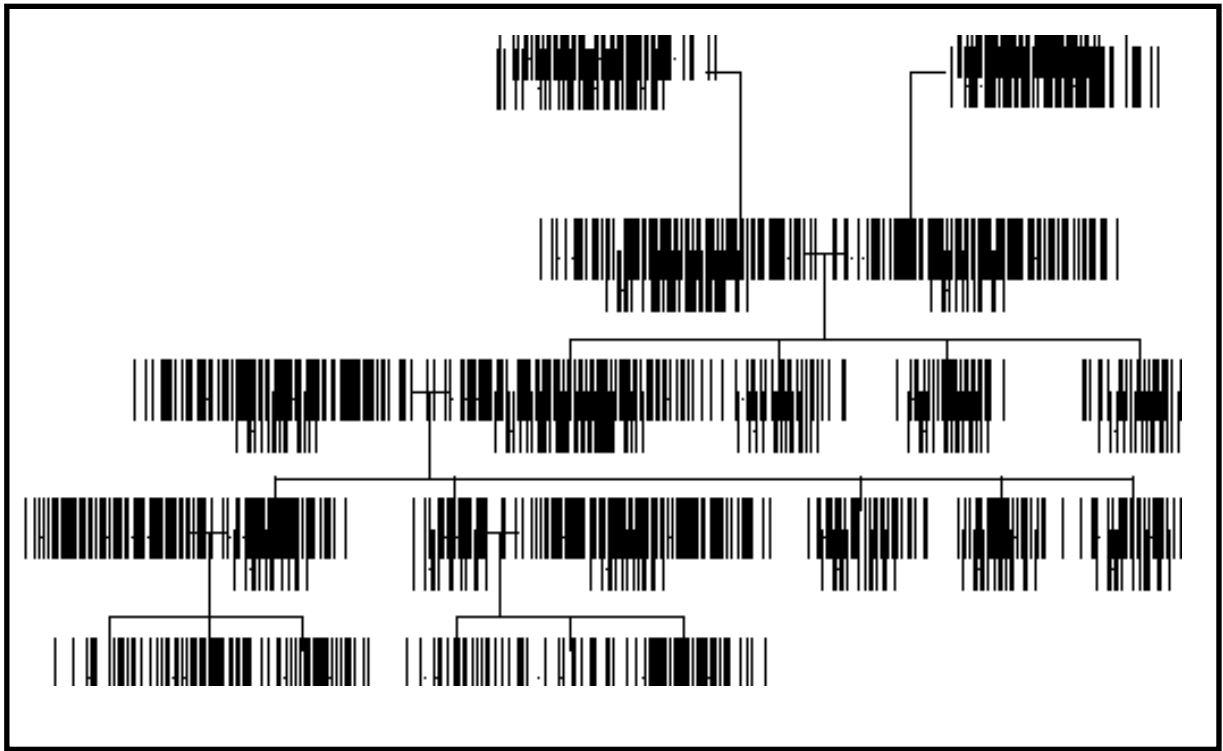

Bust del Pare Maria

Façana de l'Ateneu

GENEALOGIA DE LA FAMÍLIA MASSAGUER

- Totes les dates de naixement són extretes de l'Arxiu Interparroquial d'Igualada excepte la d'Antoni Massaguer i Esteve, que és treta del padró de 1890 (AHCI).

- Del llibre d'enterraments de l'Ajuntament d'Igualada hem extret les dates de Pere Massaguer Balasch i la de defunció de Pere Massaguer Colom.

- La data de naixement d'Àngela Soler Cuadras es dedueix del registre del llibre de matrimonis de l'Arxiu Interparroquial.

Bust de Raimunda Esteve

PAU LLACUNA I ORTÍNEZ (Igualada, 1952) és llicenciat en Filosofia i Lletres, especialitat Història de l'Art. És autor de diverses obres sobre el patrimoni igualadí. Gestor cultural, actualment és el gerent de la Fira de Teatre al Carrer de

ALFARERÍA
DE
PEDRO MASSAGUÉ

Calle de la Soledad N.º 108.

A. M. S. Aguntamen y a dicho Sr. D. L. C.

Egalada 20 de Julio de 1887

Las 21 libras de pes. las presonas 1 capal gran y 20 trulas bul 12

Lib. Alcala, Pape 2, Juan 19
Reales Mrs.

*aprobada por la Comision P.
San Bern...*

San Bern...